

ASIKKALA

KASVATUS- JA OPETUSPALVELUT

Asikkalan ympäristökasvatussuunnitelma

Kasvatus- ja opetuspalvelut

ASIKKALA

TIIVISTELMÄ

Asikkalan ympäristökasvatussuunnitelma on laadittu tukemaan varhaiskasvatuksen ja koulujen kasvat- ja opetustyötä. Se on tukena sekä osana jo nyt laaja-alaisesti eri aineissa olevia ympäristökasvatuksen sisältöjä. Ympäristökasvatusohjelman tavoitteena on myös tuoda näkyviin se hyvä työ mitä varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa tehdään jo nyt osana opetusta.

Suunnitelman avulla opimme yhdessä olemaan vastuullisia ja vaalimaan ympäristöämme ja luonnonmonimuotoisuutta päämäärätietoisemmin. Luontosuhde on kaksisuuntaista vuorovaikutusta ympäristön ja ihmisen välillä. Suunnitelma on työväline Asikkalan koulujen ja varhaiskasvatuksen henkilökunnalle. Suunnitelman avulla aiheesta kiinnostuneet saavat myös tietoa siitä, miten Asikkalassa ympäristökasvatusta toteutetaan.

Kokemuksellisuus on osa ympäristökasvatustamme, sillä se auttaa oppijoita ymmärtämään ympäristöä ja sen merkitystä käytännön kokemusten kautta. Tavoitteena on auttaa oppijoita ymmärtämään erilaisia ympäristöongelmia, kuten ilmastonmuutosta tai luonnon monimuotoisuuden vähenemistä, ja miten he voivat vaikuttaa niihin omilla toimillaan. Tärkeää on, että oppijat saavat itse kokea ja nähdä ympäristöön liittyviä asioita käytännössä, jotta he voivat ymmärtää paremmin niiden merkityksen ja vaikutukset. Kokemuksellinen ympäristökasvatus voi olla esimerkiksi luontoretki, jossa oppijat pääsevät tutustumaan erilaisiin luonnonilmiöihin, kasveihin ja eläimiin käytännössä. Se voi myös sisältää erilaisia toiminnallisia harjoituksia ja roolileikkejä, joissa oppijat voivat kokea ympäristöön liittyviä tilanteita ja ongelmia.

Kokemuksellisen ympäristökasvatuksen avulla voidaan oppijoille tarjota myös tunteita ja kokemuksia, jotka voivat herättää heissä kiinnostusta ympäristöään kohtaan ja sitoutumista sen suojelemiseen. Kokemuksellisuus voi auttaa oppijoita ymmärtämään ympäristön merkitystä, herättää kiinnostusta ympäristöasioihin ja auttaa oppijoita löytämään keinoja, miten he itse voivat vaikuttaa ympäristönsä hyväksi.

Asikkalan ympäristöviikot ovat toukokuun kaksi viimeistä viikkoa. Toukokuun ympäristöviikoilla osa ohjelmasta tapahtuu opettajien suunnittelemien normaalien oppituntien puitteissa, osa selkeinä retkinä koulun ulkopuolisiin oppimisympäristöihin ja osa on teemapäivän kaltaisia rasteja, retkeilyä, tutkimista, tutustumista, rauhoittumista, siivousta koulun lähialueilla.

Kokemusperäistä ympäristökasvatussuunnitelmaa on mahdollista toteuttaa ilman lisäresurssointia talousarvioon. Päiväkotien ja koulujen tulee arvioida tutustumiskohteita kulttuurikasvatussuunnitelmaan linkitettyinä. Mahdolliset retkikohteet arvioidaan talousarviovalmistelussa vuosittain.

Ympäristökasvatuksen vuosikello varhaiskasvatukseen ja opetukseen

Vuosikello kertoo, mitä ympäristökasvatuksen (kokemuksellista) oppimista kouluvuoden aikana eri ikäryhmissä on suunniteltu tehtävän. Ympäristökasvatuksen vuosikello on kehittyvä ja muuttava suunnitelma, jota tarvittaessa päivitetään vuosittain.

Keinot ympäristökasvatuksen kehittämiseen ja edellytysten tukemiseen

Asikkalassa

Työryhmän/ ympäristötiimin perustaminen yksiköittäin, jossa ympäristökasvatusta tehdään näkyväksi ja joka seuraa ja kehittää ympäristökasvatusta. Työskentely tapahtuu varhaiskasvatuksessa sak-ajalla ja opetuksessa YS-ajalla. Tiimissä ympäristökasvatuksen kehittäminen osaksi opetustyön käytäntöjä on sujuvampaa, kun organisointia, ideoiden vaihtoa sekä ratkaisuja voidaan miettiä yhdessä. Työryhmän jäsenet voivat jakaa työmääriä ja vastuita keskenään, mikä auttaa vähentämään yksittäisen työntekijän kuormitusta.

Lähiympäristön oppimisympäristöjen kehittäminen ja säilyttäminen

Varhaiskasvatuksen ja opetuksen oppimisympäristöjen kehittäminen ja säilyttäminen ovat tärkeitä ympäristökasvatuksen laadun eteenpäin viemisessä, parantamisessa, kokemuksellisuuden ja oppimistulosten varmistamisessa. Oppimisympäristöjen kehittäminen ja ylläpito on kunnan vastuulla ja se edellyttää myös yhteistyötä koulun henkilökunnan, oppilaiden, vanhempien ja yhteisön kanssa. Kun kaikki osapuolet ovat mukana, voidaan kehittää oppimisympäristöjä, jotka vastaavat paremmin oppilaiden tarpeita ja ovat kestäviä pitkällä aikavälillä. Oppimisympäristöjen joustavuus mahdollistaa yhteistyön varhaiskasvatuksen ja opetuksen kanssa sekä mukautumisen oppilaiden tarpeisiin ja muuttuviin opetussuunnitelmiin. Myös oppilaiden yksilöllisten tarpeiden huomioiminen helpottuu sekä erilaisten oppimismahdollisuuksien tarjoaminen laajenee.

Ympäristökasvatuksen opetuksen oppimisympäristöjä

- Lähimetsät (halipuut, metsäntutkimus)
- Kasvihuone, kasvatuslaatikot kasvien kasvatukseen
- Ulkoiluluokkatoimintaa varten olevat lähi- tai taajamametsät, kodat, laavut
- Vedentutkimuspiste ja välineet
- Koti-, hyöty- ja pieneläimet

Koulun ulkopuolinen ympäristökasvatus

- Aktiivinen kontaktien luomien ja ylläpito yhteistyökumppaneihin
- Oppimisympäristöihin ja vierailujen resurssointi Asikkalan mallin mukaisesti (yhteistyötahot ja kumppanit)

Varhaiskasvatus

Ympäristökasvatus varhaiskasvatuksessa

Ympäristökasvatussuunnitelma on osa varhaiskasvatus- ja kulttuurikasvatussuunnitelmaa. Ympäristökasvatuksen tavoitteena on vahvistaa lasten luontosuhdetta ja vastuullista toimimista ympäristössä sekä ohjata heitä kohti kestävästä elämäntapaa. Lasten kanssa harjoitellaan kestävästä arjen taitoja päivittäisissä askareissa. Samalla lapsia ohjataan kiinnittämään huomiota arjen tekojen vaikutuksiin. Toimintaa toteutetaan myönteisesti ilon ja omakohtaisen tekemisen kautta. Kaikessa toiminnassa tulee päällimmäiseksi jäädä lapsille tunne siitä, että heidän toiminnallaan on merkitystä. Tavoitteena on edistää lasten toimijuutta, osallisuutta, sosiaalisia suhteita, vuorovaikutustaitoja, ekososiaalista sivistystä ja kestävästä elämäntapaa.

Ympäristökasvatuksen teemana ovat varhaiskasvatuksessa metsä ja vesi.

Varhaiskasvatuksen ympäristökasvatussuunnitelma

- Luonnon kunnioittaminen → arvot ja asenne ilmapiiri
- Miten luonnossa käyttäytyään → luonnon kunnioittaminen
- Lasten luontosuhteen vahvistaminen

Pienten lasten kanssa ympäristö- ja kestävyyskasvatus ovat konkreettista tekemistä. Kyse on oman ympäristön hyvinvoinnin huolehtimisesta, tutkimalla oppimisesta, havaintojen tekemisestä, ihmettelystä sekä ikätasoon sopivasta vaikuttamisesta.

Varhaiskasvatuksen vuosikello

Teemat	Retket ja kokemuksellisuus vuoden aikojen mukaan
Leikkiminen, oppiminen, Metsämörri-toiminta, luontoelämykset ja ilmiöiden havainnointi kuten äänet, värit, muodot, sääilmiöt, vuodenaikojen vaihtelu	Retket lähimaastoon
Oma käyttäytyminen luonnossa	Ympäristön hyvinvoinnista huolehtiminen siivous, vieraslajien poistaminen
Kevät Kasvien ja eläinten tunnistus, tiedon etsiminen	Lintubongaus (lasten lintuviikko), luontolive käytössä kaikissa yksiköissä
Kesä Ruuan reitit, ruokakasvatus/hyönteisruoka	Yrttien ym. kasvattaminen, viljely, niityt
Syksy Kestävä kehitys, ruokahävikki, kierrätys	Kompostointi
Talvi Eläinten, hyönteisten talvehtiminen	Hyönteishotellin, siilin talvipesien, linnun- ja lepakonpönttöjen tekeminen.

Alakoulut

Asikkalassa jokaisessa alakoulussa toteutetaan vähintään kaksi luontoretkipäivää kouluvuoden aikana sekä ulkona oppimisen päiviä. Alakoulussa hyödynnetään eri oppiaineiden opetuksessa koulun lähiympäristöä (metsät ja rannat, alueen puistoja, Vääksyn kanavaa, Vääksynjoen luontopolkua). Pyöräretkiä tehdään keväisin Pulkkilanharjulle, Pasolanvuorelle ja kunnan uimarannoille.

Asikkalan alakoulujen ympäristökasvatuksen vuosikello

Alakoulu	Teemat	Retket, kokemuksellisuus toukokuun lopussa
1. luokka	Jokamiehenoikeudet lähiluonnossa ja oma käyttäytyminen luonnossa	Koulun lähiluonto, Vääksyn joen luonnon-suojelualue ja luontopolku
2. luokka	Kirkko historiallisena rakennuksena, maatalan eläimet, maanviljely, viljakasvit Kestävä kehitys (pyöräily, kaatopaikka- ja Kiertolavierailu, kierrätysmateriaali taiteessa, Salpakierto, Kiertola Asikkalan 4H) Kuvataide: osallistuminen ympäristöviikon julistekilpailuun	Retki Asikkalan kirkolle ja Salpauksen Asikkalan yksikköön Toukokuussa vaihtuva kohde: oppijan oma luontokokemus, tunnekasvatus, herkkyykskasvatus
3. luokka	Vesijärvi, Päijänne ja Vääksyn joki Lainaa Vesijärvi-salkku - Vesijärvi (vesijarvi.fi) ”Siisti biitsi” https://www.siistibiitsi.fi	Kalastuspäivä Vesijärvellä tai Päijänteellä (Salpauksen kala-alan opiskelijat) Rannan siivouspäivä
4. luokka	Oma vaikuttaminen ympäristön suojeluun. Esim. vaikuttamisprojekti (Mok), ympäristötaiteen avulla tai vieraslajitorjunta	Ympäristötaidetta lähiluontoon tai puistoon Vieraslajitalkoot lähiluonnossa
5. luokka	Lähiuoka, maatalous	Kelvenne-retki Maatilavierailu Marjastaminen, sienestäminen, kalastaminen
6. luokka	Jääkausi Asikkalassa- Geopark (esim.Syrjänsupat) Kuvataide: osallistuminen ympäristöviikon julistekilpailuun	Pulkkilanharju

Vääksyn Yhteiskoulun yläkoulu ja lukio

Tavoitteena luoda pysyvä "Asikkalan malli" koulun ulkopuolella annettavalle ilmastonmuutos- ja kestävyysopetukselle vuosiluokittain, mikä sisältää: Ympäristöteemat, retkikohteet, henkisen hyvinvoinnin ja metsä hyvinvoinnin lähteenä.

Ympäristöteemaa ja kestävän kehityksen osa-alueita käsitellään kaikissa oppiaineissa.

Esimerkiksi: Kotitaloudessa ympäristöasioita tuodaan monipuolisesti mukaan opetukseen.

7. luokalla Kotitalouden opetussuunnitelmassa on ekologinen pyykin pesu ja nuotioruuan valmistus.

8. ja 9. luokan ryhmät ovat mukana kisaamassa mm. WWF:n Earth Hour-kampanjassa maaliskuussa yhteistyössä kunnan ympäristöpalvelujen ja tukipalvelujen kanssa. Lisäksi he osallistuvat syksyllä valtakunnalliseen hävikkiviikkoon ja lähiruokatemppaukseen, joka toteutuu yhteistyössä MTK:n kanssa. Kotitaloudessa yläkoululaiset yhteistyössä 4H:n kanssa käyvät vuosittain jollain ympäristöretkellä (esim. marjaretkellä). Lukiolaisilla on mahdollisuus osallistua vaelluskursseille.

Biologian ja maantieteen tunnit ovat aina ympäristö/kestäväkehitysteemaisia. Biologian tunneilta käydään välillä lähiluonnossa tutkien lähinnä eläimiä, kasveja ja sieniä eri ekosysteemeistä ja myös ekosysteemien abioottisia ominaisuuksia.

Asikkalan kunnan 9.luokkalaiset vierailevat Tiedeluokka SOLU:ssa opettajien kanssa.

Oppilaskunta organisoi keväisen siivouspäivän yläkoululaisille ja kerää toimintaansa samalla rahaa.

Asikkalan yläkoulun ja lukion ympäristökasvatuksen vuosikello

Yläkoulu	Teema	Retket/kokemuksellisuus
7. luokka	Kasvien kasvatus, lähiruoka	Maatila- /puutarhavierailu Oppilaiden omat viljelykset kasvihuoneessa/-lavoilla
8. luokka	Ekosysteemeihin tutustuminen, jääkausi, hyvinvointi luonnossa	Salpaus, esim. Lammin biologinen asema
9. luokka	Jääkausi, luonnon ilmiöt	Geopark, Päijännetalo Tiedeluokka SOLU

Lukio	Teemat	Kokemuksellisuus
1. vuosikurssi	Kestäväkehitys	Retkeily, Lammin biologinen asema
2. vuosikurssi	Metsä hyvinvoinnin lähteenä	Geopark, retkeilykurssi liikunnassa
3. vuosikurssi	Kestävään yhteiskuntaan osallistuminen, kaavoitus	Päijät-Hämeen LUMA-keskus yliopistoyhteistyö, kunnan kaavoituspalvelut

Muuta

Ympäristökasvatusta tukevaa toimintaa ovat myös koulujen järjestämät harrastuskerhot. Asikkala tavoittelee Vihreää lippua päiväkodeihin ja kouluihin. Vihreä lippu on Suomen suurin kestävän kehityksen ohjelma ja kansainvälinen ympäristömerkki päiväkodeille ja kouluille. Sen saaminen kertoo ympäristöasioiden pitkäjänteisestä kehittämisestä sekä kokonaisvaltaisesta ja tuloksellisesta työskentelystä kestävän kehityksen hyväksi.

Tavoite

“Asikkala on suunnannäyttäjänä ilmastonmuutos- ja kestävyysopetuksen merkityksellisyyden vahvistajana.”

Ympäristökasvatukseen panostaminen parantaa Asikkalan kunnan imagoa. Se osoittaa kunnan olevan sitoutunut vastuulliseen toimintaan ja huolehtivan paikallisesta ympäristöstä ja sen asukkaistaan. Tämä luo positiivista imagoa kunnasta ja lisää asukkaiden ja vierailijoiden luottamusta kuntaan sekä tekee kunnasta houkuttelevamman paikan asua ja vieraila.

Panostaminen ympäristökasvatukseen lisää kunnan vetovoimaa ja kykyä houkuttaa uusia yrityksiä ja investointeja. Ympäristömyönteisyys on yhä tärkeämpi tekijä yritysten ja investoijien päätöksissä, ja kunta, joka panostaa ympäristökasvatukseensa ja kestävään kehitykseen, onnistuu houkuttelemaan näitä tärkeitä sidosryhmiä.

Uskomme, että ympäristökasvatuksen lisääminen varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa kasvattaa vastuullisempaa käyttäytymistä lapsissa ja nuorissa. Se on keino vähentää ympäristökuormitusta kuten energian- ja vedenkulutuksen sekä jätteiden määrää, mikä johtaa taloudellisiin säästöihin. Ympäristökasvatus edistää hyvinvointia, jota kestävät elämäntavan valinnat kuten ulkoilu ja terveellinen ruokavalio myös lisäävät. Luonnossa toimiminen tarjoaa lapsille ja nuorille ainutlaatuisia kokemuksia, joita ei voi kokea sisätiloissa ja kaupunkiympäristöissä. Samalla luonnossa toimiminen kehittää heidän fyysistä kuntoaan, sosiaalisia taitoja ja mielenterveyttä sekä auttaa nuoria oppimaan itsestään ja ympäristöstään. Luonto voi tarjota nuorelle myös ammatin.

Työryhmä

Terhi Ahava, ympäristösuojelusihteeri
 Hannu Jurkkala, lukion ja yläkoulun biologian ja maantieteen lehtori
 Riikka Lamminpää-Teivainen, luokanopettaja
 Terhi Leino, kehittämisenasiantuntija
 Jaana Ritvanen, varhaiskasvatuksen esimies
 Heli Siltala, koulukäyntiohjaaja

Linkkejä

[Kestävää tulevaisuutta tukeva pedagogiikka varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

[Varhaiskasvatuksen luontoaakkoset - MAPPA.fi](#)

[Perhepäivähoidon ulkopedagogiikan materiaalipaketti – Turun kaupunki \(turku.fi\)](#)

[Ilmastokasvatus | Varhaiskasvatuksen ilmasto-opas \(vakanilmasto-opas.fi\)](#)

Vierailukohteita

- a. Lammin biologinen asema (mm. ympäristöntutkimukseen tutustuminen, yliopistoyhteistyö)
[Lammin biologinen asema | Helsingin yliopisto \(helsinki.fi\)](#)
- b. Salpaus (mm. kalat, pieneläimet, hevosten hoito)
[Koulutuskeskus Salpaus - Ole hyvä.](#)
- c. Evo (retkeily, laavut, vanhemmat metsät, majavat)
[Evon retkeilyalue - Luontoon.fi](#)
- d. Päijännetalo opastuksella
[Päijännetalo – matkailuinfo, kalastusmuseum ja lähituotemyymälä • ... \(outdooractive.fi\)](#)
- e. Lahden LUMA-keskus (ympäristön tutkimus)
[SOLU - Päijät-Hämeen LUMA-keskus \(lahdenyliopistokampus.fi\)](#)
- f. Salpausselkä Geopark (valmis ohjelma) 9.luokkalaisille, lukio 2. vsk
  - i. Ainakin Pulkkilanharjun polku
- g. Maatilavierailut, puutarhavierailut, yritysvierailut, jätehuolto mm.
  - i. Kujalan jätekeskus nyk. Salpakierto: [Salpakierto](#)